

»Kaj jim je, da vse beži z mecêsnov?« vprašal se je Blažè. »Drugi-krat so peli in frfetali nad mano, če sem tudi ležal tu spodaj.«

Kaj je bilo? Ondu pri vežnih vratih je stala gospodinja Luca, in čuditi se ni bilo, da so se oplašile ptice pevke ter zbežale v prijaznejše kraje. Luca pa je gledala hudobno in s pogledom je iskala svojega možá. Opazivši ga, zakričí:

»Kaj boš ležal, lenoba lénasta! Kdo pa naj vode prinese?«

»Sem jo že prinesel tri keblè, in za živino še posebej!« odgovori Blažè krotko. Ona odide jezna in srdita:

»Če te ni sram, da drugi delajo záte, le prespi na solnci vse dni!«

V hiši pa je léгла za mizo, obrnila se v sténo ter — v tem že tudi trdno zaspala.

Blažè je zopet légel na máh in hotel je malo zadremati. Tu pa ga je motila sosedova Ančika, ki je ob vrvi privlekla staro kravo na pašo in jo pasla v obližji njegovem. Kákšno deklè je to bilo, o tem vam poročim prihodnjič.

(Konec prihodnjič.)

Črtež rimskega mesta »Neviodunum«. *)

Najnovejša meritev na razvalinah nekdanjega rimskega mesta je dokazala, da se je stari »Neviodunum« razprostiral od vodnjáka, stoječega na severni stráni in v sredi Drnovske vasi pri cesti, po kateri se pride iz Velike Vasi — 600 *m* na dolgost proti vasi Brege do njiv kaminskih. Širokost mesta je znašala pri vodnjáku nad 230 *m*, na konci pri njivah pa le 129 *m*. Meja na jugu je bilo nekdanje Savsko obrežje, na severu se je razprostiralo mesto proti Cirkljemu nekoliko čez sedanjo vas Drnovo v podobí trapeca. Prvotno mesto in tudi središče vse naselbine je bilo skoraj gotovo med Drnovsko vasjo in poljem »Kamin«. Ta prostor imenujejo dandanes Groblje. Tukaj je največ starega zidovja, hiše so stale prav na kupu ter so bile znotraj večinoma z rdečimi, rmenimi, zelenimi in črnimi črtami okrašene. Na tem mestu so našli največ in najstarejših denarjev v dokaz, da se je mesto razširjalo odtod proti zahodu. Vidijo se tudi še sledovi velikanskega (60 *m* dolzega in 35 *m* širocega) poslopja, ki je bilo najbrže tempelj, kajti v bližini so našli 14 *cm* visocega bronastega malika in srebrno iglo, kar je oboje sedaj lastnina Rudolfinuma. Ob Savskem bregu pa

*) Natančno po merilu izdelan črtež je poslal g. Pečnik c. k. osrednji komisiji za ohranitev starih zgodovinskih spomenikov na Dunaj.

tudi proti vasi Brege opazujemo močan zid, kar dokazuje, da je bilo mesto utrjeno. V razvalinah pa so našli sulice, železne vezi (kljuge za vezanje opeke) in mnogo rimskih denarjev. Ne daleč odtod so sledovi dveh vodnjakov. Blizu omenjenega templja, toda že v vasi pri hiši št. 15, vidimo 1 m visok in 0,6 m širok kanal, poleg njega pa sled rimske ceste in zasut vodnjak. Na zahodni strani blizu cerkve pri hiši št. 9, izkopali so ostanke 15 m dolgih in ravno toliko širokih toplic. Ob steni so bile vzdane okrog in okrog 17 cm dolge in 10 cm široke štirioglate cevi od opeke (otlina v sredi znaša 7 cm). Cevi so bile tudi vzdane v oboku, vendar so iz njega morale 5 cm kvišku, na strani pa so imele luknjice takó narejene, da se je voda lahko pretakala skozi vse cevi. Obok je stal na stebričkih, sezidanih od 6—8 opek (razsežnost jedne opeke znaša 20—20—7 cm), 1 m narazen drug od drugega. Vmes je bila otlina, najbrž se je tu spodaj kurilo. Spodnji tlak je bil narejen od opeke. Zid, tlak, stebrički in oboki so bili sezidani od raznih opek, ki so večinoma zdaj v Rudolfinumu.

Dalje na zahodu ob sedanji cesti, držeči v Veliko Vasi, bilo je veliko pokopališče. Grobi se prično takoj pri zadnji hiši št. 50 Drnovske Vasi. Komaj 170 m daleč od te hiše in 14 m od ceste na desno je našel g. Pečnik 10. dne majnika 1884. l. najlepši grob, opisan tudi v lanskem »Ljubljanskem Zvonu«, zvezek I. str. 49. in 21 m od tega groba nazaj proti vasi so izkopali kakih 2300 kg težek, od celega kamena izsekan grob. Samó 77 m od zadnje hiše in 23 m od ceste je stalo 39 m dolgo in 10 m široko poslopje, kjer so našli mnogo železnega orodja in denarjev cesarja Galliena. Temu nasproti 3 m od ceste na levo je bila okrogla lončarska peč, ki je merila v premeru 4 m. Na tej strani so bili zidani grobi, podobni kape-licam v vrsti. Na desni strani pa so precej od hiše št. 50 izkopali veliko lepih žarnic (urn od terra sigillata) kar iz prsti. Od najlepšega groba komaj 100 m dalje proti Veliki Vasi in 50 m od ceste je bilo kakih 300 grobov zloženih od kamenitih plošč in opeke, v katerih so našli lepe posode. *) Kakih 60 m dalje in 10 m od ceste na levo je stalo večje poslopje, ravno takšno poslopje je bilo na desni strani ceste 40 m dalje — potem grobi prenehajo. Tik zadnjega poslopja je bil sezidan grob v podobi cisterne ter imel na dnu tlak in na strani sezidan prag za urne. Od cestnega križišča proti Veliki Vasi 180 m in 20 m od ceste so izkopali 4. dne junija 1886. l. zopet lep grob in 20 m dalje ter le 5 m od ceste 25. dne novembra 1886. l. drugi rimski grob (»Ljubljanski Zvon« 1887. I. zvezek). Kakih 60 m dalje in 20 m na desno od ceste so našli mnogo malih grobov s pepelom — 30 m dalje so izkopali več grobov od kamenitih plošč zlo-

*) Blizu teh grobov so izkopali tudi dve celi okóstnici; nekaj teh kostij in celo človeško lobánjo ima Krška meščanska šola.

ženih ter našli posode in denar. Nasproti na levi strani ceste so našli ostanke opekarnic in 1 m visoko, 2 m široko okroglo peč z devetimi luknjami na vrhu za sušenje posod. Takoj za velikovaškim gradom je držala skoz Krakovski gozd proti Kržišču 10 m široka rimska cesta na Praetorium Latobiorum pri Trebnjem. Sled te ceste se po gozdu še sedaj pozna več kot uro daleč, pri vasi Gmajna pa se nahaja miljski cestni kamen. Kmalu v začetku gozda opazimo na levo pri cesti veliko gomilo (tumulus). Pri vasi Zalohe je bilo večje pokopališče. Tu so našli v prstenih grobeh (iz prvega stoletja) lepe žarnice, steklene posode in igle.

(Konec prihodnjič.)

L I S T E K.

Biblijografija slovenska. Pod tem naslovom hočemo odslej naznanjati vse nove knjige slovenske, ki se pošiljajo uredništvu našemu; o važnejših izmed njih bomo o priliki obširneje poročali:

— Dr. Gregor Jožef Plohel, imeniten humanist ali dobrotnik slovenski, njegova domačija in njegov rod v Ivanjkovcih. Spisala *Jakob Meško*, župnik pri sv. Lovrenci v Slovenskih goricah in dr. *Franc Simonič*, skriptor c. kr. vseučiliške knjižnice v Beči. Z 8 slikami in 2 rodoslovnica. V Beči tiskali Rudolf Brzezowsky in sinovi, založil dr. Fr. Simonič, 1888, 8, 154. Lepa knjiga, o kateri več izpregovorimo prihodnjič, dobiva se pri g. pisatelji dr. Fr. Simoniči na Dunaji po 1 gld. 25 kr. izvod.

— *Slovenisches Sprach- und Übungsbuch. Nebst Chrestomathie und slovenisch-deutschem und deutsch-slovenischem Wörterverzeichnis. Für den ersten Unterricht bearbeitet von Dr. Jakob Sket*, k. k. Professor am Staatsobergymnasium in Klagenfurt. Vierte veränderte Auflage. Druck und Verlag der St. Hermagoras-Buchdruckerei, Klagenfurt 1888, 8, 294 str.

— Nauk, kako je zasajati vinograde z amerškimi trtami, da jih trtna uš ne more uničiti. Po naročilu deželnega odbora kranjskega spisal *Rihard Dolenc*, vodja deželne vinarske, sadjarske in poljedelske šole na Grmu. V pojasnilo več slik. Založil deželni odbor kranjski, natisnila »Narodna Tiskarna« v Ljubljani 1888, m. 8, 34 str.

— Kako je rabila riječca 'črez' (novo) slovenskoj knjizi do prije 50 godina. Napisao *M. Valjavec*. Preštampano iz LXXXIX knjige Rada jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti, u Zagrebu 1888, 8, 88 + 75 + 36 str. Na to jako obširno in korenito pisano monografijo učenega akademika Slovenca opozarjamo vse naše jezikoslovce.

— Stapleton. Nezanega prelagatelja evangelija preložena po Stapletonu v XVII. veku. Tako se imenuje razprava, natisnena v letošnjem programu ljubljanske c. kr. velike realke, II. del. spisal profesor *Anton Raič*. Oceno prihodnjič.

Vilharju v spomin priredi Slovensko pisateljsko društvo v Planini na Notranjskem dne 15. avgusta slavnost ter o tej priliki vzida spominsko ploščo v rojstveno hišo Vilharjevo. Napis na plošči slóve:

haja z vsako pomládjo. Pod njo v senci pa je ležal Štefè Véharček in premišljaj, kakó da ni ptic pévek v tem logu, katerih je prejšnja leta bilo vse živó. Samó vrane in kavke so imele svoje ženitve med rdeče-cvetočimi mecesni. Zapihljal je pomladánji vétrec in tedaj je na Šteféta padel čevelj, človeški čevelj! Štefe se je postavil na nóge in pričel proti bukovim vejam kričati in zabavljati. Ondu pri vrhu je viselo nekaj črnega, ali odgovora ni bilo. Potem je Štefè sam splezal na drevó, kjer ga je vzprejel nekaj prav, prav čuden duh. Ali visoko ni plezal. Skoraj po vejah se je spustil nizdolu ter pobegnil proti Četrtníkovi hiši. Tam se pa dolgo ni mogel zavesti, ali konečno je venderle povédal, da visé na Četrtníkovi bukvi kostí obešenega človeka. Takó je bilo. Po ostankih so spoznali, da je tu končal Blažè revno svoje življenje. Najbrž se je v stráhu skril na drevó, v temni nóči pa ga je znóva prijel obup, in vse breme révščine svoje je vrgel od sebe tam gori v zračnem vrhu, odkoder je umirajoč še gledal v zorno, z luninimi žarki razsvitljeno domačo dolino.

Črtež rimskega mesta »Neviodunum«.

(Dalje in konec.)

Na nasprotni strani od Drnovega proti vási Brege se prično précej na konci mesta grobi in sicer so po sredi čez Bréženske njive (Kamin) sami grobje zloženi od kamenitih plošč in od opeke, nekoliko bolj na desno pa so bile zidane kapelice kakih 340 *m* daleč (do steze, ki drží čez njive). Potem so na obeh stranéh jednaki grobje od plošč in opeke. Jedino dva sta bila nekoliko drugačna. Imela sta namreč v sprednji steni vzdane stópnice, na katerih so stale žarnice. Prav na konci pokopališča kakih 700 *m* od mesta so našli najlepših žarnic, steklenih posod in igel, ki so posebna krasota ljubljanskemu muzeju. Le 200 *m* od mestnega obzidja na levo je stal vodnják (cisterna). Tudi tukaj je držala cesta mimo grobov najbrž proti sedanjemu Sisku, kjer je bila tudi nekdanja imenitna rimska naselbina Siscia. Sledovi ceste se poznajo na več krajih, najbolj pa med vasima Mrtvice in Vihre; ondu je bil menda tudi brod čez Savo.

Od drnovske cerkve proti Vélikemu Podlogu, Cezelu, Ostrogu in Grobljem se nahajajo pogostoma grobje; pri Vélikem Podlogu poleg sedanje ceste tudi kos miljskega kamena, drugi kos z napisom leží pod pokopališčem pri

leskovški cerkvi. Pri Cezelu na Krki vidimo tudi še zidane ostanke nekega mostú ali brodú. To so gotova znamenja, da je šla tod kaj nekoč rimska cesta iz Neviodunuma v Crucium pri Št. Jarneji. Od križišča póljskega pota za cerkvijo s cesto na Gorico kakih 50 *m* po cesti proti vási Gorici in 86 *m* na levo v polji je stalo veliko poslopje. Kakih 14 *m* dalje nahajamo že nekaj grobov, potem pa pri cesti večje pokopališče z grobovi zloženimi od kamena in od opeke. Dalje 460 *m* od križišča po goriški cesti in odtod na desno 200 *m* so izkopali skoraj 270 *m* na daljavo mnogo zmalanih, kapelicam podobnih grobov, med njimi je tudi zanimiv rimski grob, izkopen 31. dné marcija 1887. l. in v VI. »Zvonovem« zvezku na strani 380. opisan. Nekoliko dalje so izkopali človeška okóstja, še dalje pa grobe zložene od kamenitih plošč.

Ob cesti proti Cirkljam ne nahajamo 390 *m* daleč nič grobov, potem pa so našli kapelici podoben zidan grob, za tem 200 *m* daleč več prav malih in slábo zidanih grobov s slabimi posodami brez denarjev in brez igel — najbrž je bilo to pokopališče siromakom. Na konci je stala zopet nizka kapelica. Tudi tukaj so še sledovi rimske ceste, ki je držala skozi vas Zásap med Račjo in Župečo Vasjo h Krki. Onostran Krke pa še sedaj sledimo rimski vodovod od reke notri do Izvira pod Gorjanci. Studenec pri Izviru je velika prirodna, toda obzidana otlina. Voda se je stekala najprej v zidan kanal, potem pa v okrogle lončene 56 *cm* dolge cevi (otlina v sredi znaša 17 *cm*).

V bližnji okolici nekdanjega Neviodunuma so našli še naslednjih starín:

Pri Malenicah dve rimski trdnjavi. Jedna je bila prav pri cerkvi na štiri ogle 120 *m* široka na zahodu, 106 *m* na jugu, 146 *m* na vzhodu in 120 na severu. V sredi je stalo velikansko poslopje, tudi vidimo še ostanke toplic. Druge male toplice so bile blizu vasi Čatež pri cesti na Jesenice. Utrjeni kraji so tudi bili Stari Grad pri sv. Križi v obsegu kakih 1300 *m* (keltsko), násip pri Venišah (keltsko, 200 *m* v obsegu), keltski násip na Libni na Štajerskem pri Vidmu (kakih 2600 *m* v obsegu), potem keltska naselbina blizu Dunaja pri Krškem, ki je obsezala kakih 1000 *m*. Keltske grobe z bronastimi zapéstnicami, pasovi, iglami, koralami in železnimi sulicami, noži, sekirami našli so pri Čateži, Borštu, Sajovci na Krki, na Brezji pri Raki, pri Stari Vasi in na Libni na Štajerskem. Rimske grobe pa so našli razven pri Drnovem tudi še pri Zalokah, pri sv. Neži blizu Rake od kamenitih plošč zložene in pri Stojanskem Vrhú blizu Izvira pod Gorjanci. Rimska poslopja so bila pri Straži blizu Rake, pri Brvi (v Gorjancih) in blizu Stojanskega Vrhá. Miljska kamena so našli na kranjskem savskem bregu nasproti Rajhenburgu z napisom: »Cesar Maximinus 236 p. K. 30 milj od Celea.« Potem v Breškem grádu tudi z napisom, v Raškem grádu brez napisa, v Turnskem grádu pri Krškem vélik kamen z napisom: »Marc. Av-

relius* (sedaj v Rudolfinu), v vrtnem zidu krškega vikarijata z napisom. Spominske in grobne kamene vzdane z napisi imajo v Mokriškem gradu (izkopane na Gradišči pri Malenicah), v Rajhenburškem gradu, v šoli na Vidmu, v hiši št. 11. na Malenicah; potem v zunanjem zidu leskovske cerkve, senuške cerkve, podloške cerkve, pri sv. Valentinu na Straži in v cerkvenem zidu na Dobovi (na Štajerskem).

Več takih kamenov so poslali tudi iz Neviodunuma v Rudolfinum v Ljubljano.

J. B.

Književna poročila.

Slovenisches Sprach- und Uebungsbuch. Nebst Chrestomathie und Wörter-Verzeichnis. Für den ersten Unterricht bearbeitet von dr. Jakob Sket.

Leta 1879. podal nam je dr. Sket prvo izdavo svoje slovnice, namenjeno za prvi pouk z nemškim učnim jezikom. Ta knjiga se je razlikovala od prejšnje Janežičeve slovnice osobito v tem, da je pri sklanji delila samostalnice po deblu, ne pa po spolu, in s tem stavila ta del oblikoslovja na znanstveno podlago. Pač se je tedaj marsikod oporekalo, češ, da je pouk na tej osnovi za začetnika pretežaven, toda v resnici ni čutiti take teškoče, marveč je ta znanstvena razdelitev jedino umestna in prikladna, da nominalne oblike razlagajoč na tej podlagi kažemo vpliv analogije. Tudi ne smemo nikakor prezirati sedanjega stališča jezikoslovnega; saj ima davno grška in sedaj tudi latinska slovnica jednaka načela, in Šumanova slovenska slovnica je strogo po istem pravilu osnovana. V devetih letih je učakala Sketova slovnica že štiri izdave, in marljivi gosp. profesor je v sedanji četrti izdavi mnogotere stvari predrugačil, posebno pri vadbah. Te so v svoji vsebini večinoma povzete iz navadnega življenja, a po zmislu je bilo doslej v njih dokaj pustih in malenkostnih stavkov. V tem oziru se je pač mnogo stavkov po obliki in vsebini nekaj popravilo, nekaj izpustilo, pa marsikaj bi se še dalo izboljšati ali odstraniti. Saj je vadeb itak dovolj; bolje je vadbe nekaj skrajšati in nekoliko lahkega berila še pridejati. Izdavatelj je pravo pogodil, kolikor je to že v tej izdavi učinil. —

Pri naglasu rabi za obojno dolžino, potisneno in potegneno, znamenje »[˘]« — drugače kakor pri Valjavci in Šumanu --, za kratke naglašene zloge znamenje »[˘]«, za globoki, potisnjeni in potegnjeni naglas, osobito pri hohnskih a in e, znamenje »^ˆ«. Vsaka beseda v slovarčku in slovnicih pravilih ima svoj naglas. Naglaševanje je največ posneto po vzhodno-panonskem narečju, in priznati moram, da se to naglasu južnega narečja šestokrat protivi. Pri črki »B« stoji med drugimi »bajta, bänja,